# VYKONÁVACIE ROZHODNUTIE KOMISIE (EÚ) 2020/1049

**z 15. júla 2020,**

**ktorým sa Francúzsku povoľuje autorizovať na ochranu kultúrneho dedičstva biocídne výrobky pozostávajúce z dusíka získaného *in situ***

*[oznámené pod číslom C(2020) 4715]*

**(Iba francúzske znenie je autentické)**

EURÓPSKA KOMISIA,

so zreteľom na Zmluvu o fungovaní Európskej únie,

so zreteľom na nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 528/2012 z 22. mája 2012 o sprístupňovaní biocídnych výrobkov na trhu a ich používaní ([1]), a najmä na jeho článok 55 ods. 3,

po porade so Stálym výborom pre biocídne výrobky,

keďže:

(1) Príloha I k nariadeniu (EÚ) č. 528/2012 obsahuje účinné látky, ktoré majú z hľadiska životného prostredia alebo zdravia ľudí či zdravia zvierat priaznivejší profil než nebezpečnejšie chemické látky. Výrobky obsahujúce tieto účinné látky sa preto môžu autorizovať podľa zjednodušeného postupu. Dusík je zaradený do prílohy I k nariadeniu (EÚ) č. 528/2012, smie sa však používať len v obmedzenom množstve v nádobách pripravených na priame použitie.

(2) Podľa článku 86 nariadenia (EÚ) č. 528/2012 je dusík schválený aj ako účinná látka na použitie v biocídnych výrobkoch typu 18 (insekticídy) ([2]). Biocídne výrobky pozostávajúce z takto schváleného dusíka sú autorizované vo viacerých členských štátoch vrátane Francúzska a sú dodávané v plynových fľašiach ([3]).

(3) Dusík sa môže získavať aj *in situ* z okolitého ovzdušia. Dusík získaný *in situ* nie je v súčasnosti schválený na použitie v Únii, neuvádza sa v prílohe I k nariadeniu (EÚ) č. 528/2012 ani nie je zaradený do zoznamu účinných látok zahrnutých v programe na kontrolu existujúcich účinných látok v biocídnych výrobkoch v prílohe II k delegovanému nariadeniu Komisie (EÚ) č. 1062/2014 ([4]).

(4) Podľa článku 55 ods. 3 nariadenia (EÚ) č. 528/2012 predložilo Francúzsko 14. januára 2020 Komisii žiadosť o výnimku z článku 19 ods. 1 písm. a) uvedeného nariadenia, v ktorej žiadalo o povolenie autorizovať na ochranu kultúrneho dedičstva biocídne výrobky pozostávajúce z dusíka získaného *in situ* z okolitého ovzdušia (ďalej len „žiadosť“).

(5) Kultúrne dedičstvo môže poškodiť široká škála škodlivých organizmov od hmyzu po mikroorganizmy. Výskyt týchto organizmov môže nielen viesť k strate samotného predmetu kultúrnej hodnoty, ale predstavuje aj riziko, že uvedené škodlivé organizmy sa budú šíriť aj na iné predmety v blízkosti. Bez vhodného ošetrenia by sa predmety mohli nenapraviteľne poškodiť, čo by vážne ohrozilo kultúrne dedičstvo.

(6) Dusík získaný *in situ* sa používa na vytvorenie kontrolovanej atmosféry s veľmi nízkou koncentráciou kyslíka (anoxia) v stálych alebo dočasne uzavretých ošetrovacích stanoch alebo komorách na kontrolu škodlivých organizmov na predmetoch kultúrneho dedičstva. Dusík sa oddelí od okolitého ovzdušia a načerpá do ošetrovacieho stanu alebo komory, kde sa jeho obsah v atmosfére zvýši približne na 99 %, čím sa atmosféra takmer úplne zbaví kyslíka. Vlhkosť dusíka čerpaného do ošetrovacieho priestoru sa stanovuje podľa nárokov predmetu, ktorý sa má ošetriť. Škodlivé organizmy v podmienkach vytvorených v ošetrovacom stane alebo komore nemôžu prežiť.

([1]) Ú. v. EÚ L 167, 27.6.2012, s. 1.

([2]) Smernica Komisie 2009/89/ES z 30. júla 2009, ktorou sa mení a dopĺňa smernica Európskeho parlamentu a Rady 98/8/ES s cieľom zaradiť dusík ako aktívnu látku do prílohy I k uvedenej smernici (Ú. v. EÚ L 199, 31.7.2009, s. 19).

([3]) Zoznam autorizovaných výrobkov je dostupný na adrese https://echa.europa.eu/fr/information-on-chemicals/biocidal-products.

([4]) Delegované nariadenie Komisie (EÚ) č. 1062/2014 zo 4. augusta 2014 o pracovnom programe na systematické skúmanie všetkých existujúcich účinných látok nachádzajúcich sa v biocídnych výrobkoch uvedených v nariadení Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 528/2012 (Ú. v. EÚ L 294, 10.10.2014, s. 1).

(7) Podľa informácií, ktoré predložilo Francúzsko, sa zdá, že používanie dusíka získaného *in situ* je jedinou účinnou technikou na kontrolu škodlivých organizmov, ktorú možno za primerané náklady použiť pre všetky druhy materiálov a kombinácie materiálov nachádzajúce sa v zbierkach múzeí a na múzejných výstavách a miestach kultúrneho dedičstva bez toho, aby sa poškodili.

(8) Metóda anoxie alebo modifikovanej či kontrolovanej atmosféry je uvedená v norme EN 16790:2016 Starostlivosť o zachovanie kultúrneho dedičstva – Integrované manažérstvo hubenia škodcov pri ochrane kultúrneho dedičstva a dusík je v tejto norme opísaný ako látka, ktorá sa na vytváranie anoxie „používa najviac“.

(9) K dispozícii sú aj iné techniky na kontrolu škodlivých organizmov, napr. ošetrenie nízkou teplotou, ošetrenie zahriatím, žiarenie gama. Okrem toho sa môžu použiť aj iné účinné látky. Podľa Francúzska však má každá z týchto techník obmedzenia, pokiaľ ide o škody, ktoré by počas ošetrenia mohli vzniknúť na niektorých materiáloch, a preto žiadna z nich nemôže byť ako jediná použitá na ošetrenie všetkých druhov materiálov a ich kombinácií.

(10) Podľa údajov, ktoré predložilo Francúzsko, sú v prípade techniky odmorenia nízkymi teplotami pochybnosti o tom, či je vhodná pre všetky zbierky výtvarných a dekoratívnych umení. Táto technika môže predstavovať riziko poškodenia diel vyhotovených z vrstvených materiálov (natreté, lakované alebo voskované diela, diela s intarziami alebo inkrustované drôtom). Takéto pochybnosti však podľa vnútroštátnych politík ochrany, ktoré sa uplatňujú na inštitúcie spravujúce verejné zbierky, nie sú prípustné, ak ide o zachovanie kultúrneho dedičstva zahrnutého do národného inventára.

(11) Ako sa uvádza v žiadosti, odmorenie zvýšením teploty inštitúcie správy kultúrneho dedičstva vo veľkej miere nevyužívajú. Rovnako ako v prípade odmorenia nízkymi teplotami, aj tu existujú obavy, pokiaľ ide o vplyv ošetrenia zahriatím na vrstvené materiály. Ošetrenie zahriatím okrem toho spôsobuje dodatočné riziká straty priľnavosti lepidiel, mäknutia zložiek obsahujúcich vosk a opätovného vystúpenia predtým použitých chemických látok na povrch predmetov, čím na ňom dochádza k tvorbe škvŕn.

(12) Technika žiarenia gama si podľa údajov uvedených v žiadosti vyžaduje špeciálne vybavenie, ktoré spĺňa osobitné bezpečnostné požiadavky na realizáciu tejto techniky a ktoré si vyžaduje pokročilé zručnosti. Ide teda o techniku, ktorá je nákladná a ťažko replikovateľná. Táto technika navyše nie je vhodná pre priehľadné alebo priesvitné materiály, ktoré pri použití žiarenia gama majú sklon stať sa nepriehľadnými alebo sa na nich zvyknú tvoriť škvrny.

(13) V žiadosti sa preukazuje, že používanie biocídnych výrobkov obsahujúcich iné účinné látky dostupné na trhu vo Francúzsku zanecháva na ošetrených dielach rezíduá, ktoré sa môžu uvoľniť do životného prostredia a môžu tak predstavovať riziko pre ľudské zdravie. Tieto látky majú okrem toho značné nevýhody, pokiaľ ide o fyzickú ochranu kultúrnych diel, pretože mnohé z nich môžu vyvolať zmeny farby, olejovité či lepkavé výrony, povrchovú kryštalizáciu alebo zmeny DNA materiálov živočíšneho pôvodu.

(14) V posledných desaťročiach sa v kontexte integrovanej ochrany kultúrneho dedičstva proti škodcom čoraz viac inštitúcií správy kultúrneho dedičstva usiluje nájsť riešenia, ako upustiť od používania potenciálne nebezpečných chemických látok a prikláňa sa k technikám (ako je napríklad anoxia), ktoré sú k zbierkam kultúrneho dedičstva šetrnejšie a menej škodlivé pre osoby, ktoré s nimi pracujú.

(15) Podľa informácií uvedených v žiadosti použitie dusíka vo fľašiach nie je pre múzeá a miesta kultúrneho dedičstva vhodnou alternatívou, pretože so sebou nesie praktické a ekonomické nevýhody. Obmedzené množstvá vo fľašiach si vyžadujú častú prepravu a samostatné skladovacie priestory. Skladovanie veľkého počtu fliaš predstavuje bezpečnostné riziká v dôsledku prítomnosti plynu pod tlakom. Anoxia s použitím dusíka získaného *in situ* znamená pre inštitúcie správy kultúrneho dedičstva v porovnaní s použitím dusíka v plynových fľašiach nižšie náklady. Okrem počiatočnej investície do ošetrovacej komory a generátora dusíka *in situ* pri jej použití nevznikajú žiadne ďalšie náklady.

(16) Žiadať múzeá a miesta kultúrneho dedičstva, aby namiesto používania jednej techniky, ktorá sa už používa a je vhodná pre všetky materiály, používali na kontrolu škodlivých organizmov viaceré techniky, z ktorých každá je vhodná na určité materiály a predmety, by pre múzeá a miesta kultúrneho dedičstva znamenalo dodatočné náklady a sťažovalo by im to dosiahnutie cieľa, ktorým je upustiť v integrovanej ochrane proti škodcom od používania nebezpečnejších účinných látok.

(17) Rokovania týkajúce sa možnej výnimky podľa článku 55 ods. 3 pre dusík získaný *in situ* sa uskutočnili na viacerých zasadnutiach ([5]) expertnej skupiny Komisie združujúcej zástupcov orgánov príslušných pre biocídne výrobky v roku 2019.

(18) Na žiadosť Komisie okrem toho Európska chemická agentúra v nadväznosti na prvú, podobnú žiadosť o výnimku pre výrobky pozostávajúce z dusíka získaného *in situ*, ktorú predložilo Rakúsko, uskutočnila o tejto žiadosti verejné konzultácie, v ktorých mohli všetky zainteresované strany vyjadriť svoje názory. Prevažná väčšina z 1 487 doručených pripomienok sa vyslovila za výnimku. Mnohí respondenti poukázali na nevýhody dostupných alternatívnych techník: tepelné ošetrenie môže poškodiť určité materiály; používanie iných účinných látok zanecháva na artefaktoch toxické rezíduá, ktoré sa postupne uvoľňujú do životného prostredia; použitie dusíka vo fľašiach neumožňuje v ošetrovacom priestore kontrolovať relatívnu vlhkosť, ktorá je potrebná na ošetrenie niektorých materiálov.

(19) Dve medzinárodné organizácie zastupujúce múzeá a miesta kultúrneho dedičstva – Medzinárodná rada múzeí a Medzinárodná rada pre pamiatky a sídla – vyjadrili svoj zámer predložiť žiadosť o zaradenie dusíka získaného *in situ* do prílohy I k nariadeniu (EÚ) č. 528/2012, čo by členským štátom umožnilo autorizovať výrobky pozostávajúce z dusíka získaného *in situ* bez toho, aby bola potrebná výnimka v súlade s článkom 55 ods. 3 uvedeného nariadenia. Vyhodnotenie takejto žiadosti, zaradenie látky do prílohy I k nariadeniu (EÚ) č. 528/2012 a získanie autorizácií pre výrobky si však vyžaduje čas.

(20) Zo žiadosti je zrejmé, že vo Francúzsku nie sú dostupné žiadne vhodné alternatívy, pretože všetky alternatívne techniky, ktoré sú v súčasnosti k dispozícii, majú nevýhody, buď preto, že sa nehodia na ošetrovanie všetkých materiálov, alebo z praktického hľadiska.

(21) Na základe všetkých uvedených argumentov je náležité konštatovať, že dusík získaný *in situ* je nevyhnutný na ochranu kultúrneho dedičstva vo Francúzsku a že nie sú k dispozícii žiadne vhodné alternatívy. Francúzsku by sa preto malo povoliť na ochranu kultúrneho dedičstva autorizovať sprístupnenie na trhu a používanie biocídnych výrobkov pozostávajúcich z dusíka získaného *in situ*.

(22) Možné zaradenie dusíka získaného *in situ* do prílohy I k nariadeniu (EÚ) č. 528/2012 a následná autorizácia výrobkov pozostávajúcich z dusíka získaného *in situ* zo strany členských štátov si vyžaduje čas. Je preto vhodné povoliť výnimku na obdobie, ktoré by umožnilo ukončenie príslušných postupov,

PRIJALA TOTO ROZHODNUTIE:

*Článok 1*

Francúzsko môže do 31. decembra 2024 na ochranu kultúrneho dedičstva autorizovať sprístupnenie biocídnych výrobkov pozostávajúcich z dusíka získaného *in situ* na trhu a ich používanie.

*Článok 2*

Toto rozhodnutie je určené Francúzskej republike.

V Bruseli 15. júla 2020

*Za Komisiu*
Stella KYRIAKIDES
*členka Komisie*

([5]) 83. zasadnutie zástupcov orgánov členských štátov príslušných pre vykonávanie nariadenia (EÚ) č. 528/2012, ktoré sa uskutočnilo v máji 2019, ich 84. zasadnutie v júli 2019, 85. zasadnutie v septembri 2019 a 86. zasadnutie v novembri 2019. Zápisnice zo zasadnutí sú k dispozícii na adrese https://ec.europa.eu/health/biocides/events_en#anchor0.